Windpark Autena; reactie op zienswijze Natuur- en vogelwacht de Vijfheerenlanden

Door Eneco worden voorbereidingen getroffen om langs de A2 bij Knooppunt Everdingen drie windturbines te plaatsen met een ashoogte van ongeveer 100 m en een rotordiameter van 131 m. Eventuele effecten van deze opstelling op beschermde natuur (Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet) zijn een beeld gebracht in een rapportage van Verbeek *et al*. 2014. Door de natuur- en vogelwacht de Vijfheerenlanden (NVV) zijn bij brief van 29 juli 2014 kanttekeningen bij deze rapportage geplaatst. In het vervolg gaan wij in op de gemaakte kanttekeningen.

1 *in punt 1 wordt op een omissie gewezen, onder verwijzing naar bijlage 1.*
In de natuurtoets is alle beschikbare informatie benut, en waar op essentiële onderdelen informatie ontbrak is deze alsnog gezocht of verzameld. Voor een schatting van het aantal slachtoffers was voldoende informatie beschikbaar. De locatie ligt in een omgeving waarin geen grote aantallen watervogels voorkomen, of andere soorten in grote getalen verblijven die met regelmaat slachtoffer kunnen worden van een aanvaring.

In bijlage 1 van de brief van de NVV wordt gewezen op een aantal waterplassen die enkele jaren terug bij de verbreding van de A2 in de lussen van knooppunt Everdingen zijn aangelegd. In deze bijlage worden geen gegevens gepresenteerd waaruit zou blijken dat in de rapportage belangrijke aantallen vogels (en de bijbehorende vliegbewegingen) over het hoofd zouden zijn gezien. Daarnaast geeft het een bespiegeling over de soorten die in de toekomst verwacht zouden mogen worden.

De waterplassen in de lussen van zijn van belang voor broedvogelsoorten van water en een moerassige oeverzone. Het gaat dan om het broeden van wilde eend krakeend, grauwe gans en een enkel paar knobbelzwaan. In de oeverzone mag onder andere kleine karekiet worden verwacht. Deze soorten zullen zeker in het broedseizoen de gehele dagcyclus op en rond de broedplaats doorbrengen en niet nabij de turbines vliegen of verschijnen. Buiten het broedseizoen kunnen kleine aantallen eenden (wilde eend, krakeend, kuifeend, tafeleend) in de plassen verblijven; de eerst genoemde soort zal ‘s nacht in de omgeving op grasland foerageren; krakeenden foerageren op hun verblijfplaats en de beide duikeenden verblijven ook het gehele etmaal op deze plassen. Ofwel; buiten het broedseizoen zijn evenmin belangwekkende aantallen vogels (en hun vliegbewegingen) over het hoofd gezien.

De wateren in de lussen van Knooppunt Everdingen worden aan alle kanten omgeven door snelweg. De geluidbelasting op deze locatie is dan ook hoog. Geluidbelasting en dichtheid van vogels zijn negatief gecorreleerd; ofwel een fors hoge geluidbelasting leidt tot een substantieel lagere dichtheid (zie oa Reijnen 1995). Vooral gevoelige soorten kunnen bij hoge belastingen volledig het veld ruimen. Het is dan ook niet te verwachten dat soorten als grote karekiet en roerdomp (zie bijlage 1 van brief) ooit als

broedvogel in het knooppunt zullen verschijnen (o.a. Foppen & Deuzeman 2007); dit zal altijd *wishfull thinking* blijven.

***2** buiten het broedseizoen zou te weinig onderzoek zijn gedaan.*
Bij aanvang van ons onderzoek is vastgesteld dat het gebied rond Knooppunt Everdingen nergens bekend staat als een gebied dat van grote betekenis zou zijn voor watervogels buiten het broedseizoen. Onze eigen waarnemingen vanaf de A2 en de A27 passen in dat beeld; ook door medewerkers van Bureau Waardenburg zijn nimmer grote aantal (water)vogels rond het knooppunt gezien. Vervolgens blijkt dat in de landelijke database van SOVON nauwelijks gegevens aanwezig zijn. Was het een gebied met grote aantallen vogels geweest, dan had het gebied met regelmaat onderzocht (geteld) geweest. De Natuur- en vogelwacht laat evenmin zien welke aantallen of bijzonderheden door ons gemist zouden zijn; zij beschikken vermoedelijk niet over gegevens waarmee de gewekte suggestie kan worden gestaafd.

Door SOVON worden langs de rivieren in het winterhalfjaar maandelijks tellingen van watervogels gehouden. Dit zijn gebieden met grote aantallen watervogels. In gebieden van mindere betekenis wordt getracht eenmaal per jaar te tellen (de zogenaamde midwintertelling half januari). De omgeving van het knooppunt is in geen van beide tellingen opgenomen; het ligt niet langs de rivieren en is zelfs in januari nog door niemand van belang gevonden.

Om in de leemte aan feitelijke informatie te voorzien hebben wij direct na gunning een drietal tellingen uitgevoerd. Deze hebben het beeld dat wij hadden van het gebied bevestigd. Let wel in de volgende maanden is het gebied ook enkele malen bezocht met een ander doel; maar een medewerker va Bureau Waardenburg is getraind om ook op zaken te letten die niet op de lijst staan.

***3** Gegevens zijn als gevolg van het weer niet representatief*
In duidingen van effecten en het oordeel daarover wordt door Bureau Waardenburg altijd uitgegaan van een *worst case.* In geval van vogels en hun vliegbewegingen nemen wij altijd het maximum, en dat maximum kan het gevolg zijn van heel aangenaam weer of van heel onaangenaam weer.

***4** bosvogels buiten het broedseizoen zijn over het hoofd gezien.*
Zowel in het broedseizoen als buiten het broedseizoen leven de meeste soorten bosvogels in het bos; ook in Autena-Bolgerijen. Zij brengen hun hele dag-cyclus in het bos door en zijn dan verder niet van belang voor het onderdeel vliegbewegingen en slachtoffers. Enkele soorten komen ook met regelmaat buiten het bos, bijvoorbeeld om te foerageren; bijvoorbeeld roofvogels of duiven. Deze soorten zijn in de beschouwingen van mogelijke slachtoffers meegenomen.

De door de NVV genoemde houtsnip is een echte bosvogel die in zacht bosbodems naar voedsel zoekt. Geregelde vliegbewegingen naar en over de windturbinelocatie zijn van deze soort niet te verwachten. Daarmee is deze verder niet van belang in de

oordeelsvorming. Daarnaast zijn de houtsnippen die in de trektijd en winter in Nederland verblijven vooral afkomstig uit Noord- en Noordoost-Europa. Hun aantal overtreft het Nederlandse aantal broedvogels verre. Het verband dat gelegd wordt tussen het Nederlandse aantal broedparen en het verblijf in de winter in Bolgerijen, is daarom niet terecht.

5 *in de beoordeling van aanvaringsrisico's is een foutieve vlieghoogte aangehouden.*
Rondom de geplande windturbine staan op verschillende plekken bomen, bomenrijen of bos. Bomen op kleibodems reiken snel tot 20 en meer. Daarmee zijn de snelwegen met een maximale hoogte van 8,5 m lang niet het hoogste punt in het landschap rond de turbines. Daardoor vliegen in de onderste 10-20 meter in een landschap met bomen relatief weinig vogels. Zij die de weg passeren door aldaar hoger te vliegen dan daarvoor en daarna zullen niet ineens 50 m hoger gaan vliegen; hooguit 5. De gesuggereerde verdichting van vliegbewegingen lijkt gezocht. Met een aantal jaren komen ook in de lussen van het knooppunt de populieren weer boven asfalt-niveau uit.

6 *verstoring van broedvogels is te lichtvaardig opgepakt.*
Effecten van een verhoogde geluidsbelasting door een drukke snelweg zoals de A2 reiken tot meer dan 1 km van de snelweg (Reijnen 1995, een deel van het onderzoek is uitgevoerd in Bolgerijen!). Verstorende affecten van turbines reiken tot 100-200 m (zie bijlage 3 in Verbeek *et al.* 2014). Deze maat geldt voor de meest gevoelig soorten; voor minder gevoelige soorten geldt een kleinere afstand of is in het geheel geen effect vastgesteld. In de verstorende effecten van een turbine zijn alle elementen meegenomen: beweging, geluid, trilling. Wanneer turbines in de meest verstoorde zone van een zeer drukke snelweg worden verplaatst mag worden aangenomen dat het effect van de snelweg veel groter is (gezien de reikwijdte) dan het effect van een turbine. Deze laatste zal hier weinig aan kunnen toevoegen. Alles wat (zeer)gevoelig is voor verstoring, heeft het veld al geruimd.

7 *landschap*
Het is niet logisch dat een knooppunt van twee van 's lands drukste snelwegen wordt verheven tot een van de betere delen van het Nationaal Landschap Groene Hart, waarbij het ook nog in de periferie van het gebied ligt.

Beoordeling van landschap is een subjectief iets. Wat de één mooi of passend vindt, ervaart een ander als lelijk of niet passend. Feit is dat het knooppunt grote infrastructuur met bijbehorende kunstwerken omvat. Het landschap kent hier dus al moderne sterk afwijkende elementen ten opzichte van de weilanden en natuurgebieden. De plaatsing van de windturbines gekoppeld aan de infrastructuur zal niet leiden tot een wezenlijk andere landschapsbeleving te plaatse.

8 *EHS*
Over kanttekeningen bij het overheidsbeleid hebben wij geen mening; wij hebben het hier mee te doen.

Het ecoduct Autena-Bolgerijen is bedoeld voor de kruipend en de lopende fauna. De afstand tussen ecoduct en de opstelling is groot genoeg om zeker te zijn dat deze functie niet in het geding is of zal komen.

Literatuur

Foppen R.P.B. & S. Deuzeman 2007. De Grote karekiet in de noordelijke randmeren; een dilemma voor natuurontwikkelingsplannen. DLN 108: 20-26.

Reijnen M.J.S.M. 1995. Disturbance by car traffic as a threat to breeding birds in the Netherlands. PhD, University of Leiden, Leiden.

Verbeek R.G., D. Kruit & R. Lensink 2014. Natuurtoets windpark Autena (Vianen); toetsing in het kader van de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur. Rapport 13-042, Bureau Waardenburg, Culemborg.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

notitie in 12-767, drs. ing. R. Lensink, 7 augustus 2014.